ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudce Ondřeje Mrákoty a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **T. G.**, zast. Mgr. Markétou Nečasovou, advokátkou se sídlem Fráni Šrámka 1139/2, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, pošt. schránka 21/OAM, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 2. 2018, čj. OAM-679/ZA-ZA11-ZA17-2017, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 8. 2019, čj. 32 Az 9/2018-41,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 8. 2019, čj. 32 Az 9/2018-41, **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 2. 2018, čj. OAM-679/ZA-ZA11-ZA17-2017, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Ustanovené zástupkyni žalobce Mgr. Markétě Nečasové, advokátce, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **6 800 Kč**, která ji bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

[1] Žalobce je státní příslušník Ázerbájdžánské republiky. Dne 19. 9. 2016 spolu se svou manželkou (*pozn. NSS:* její případ soud vede pod sp. zn. 10 Azs 297/2019) letěl z Baku přes Istanbul do Prahy. V Praze se zdrželi dva dny a pak pokračovali do Německa, kde oba požádali 23. 9. 2016 o mezinárodní ochranu. V rámci tzv. dublinského řízení pak dne 17. 8. 2017 byli navráceni do ČR. Hned po transferu požádali o mezinárodní ochranu v ČR.

V rámci pohovoru k žádosti žalobce uvedl, že je ázerbajdžánské národnosti, je zdravý a o politiku se nezajímá. Bydlel se svou rodinou v Baku. O mezinárodní ochranu žádá hlavně kvůli problémům s vlastní rodinou a zejména s otcem, kterého označil za wahábistu. Jeho manželka je křesťanka. Ovšem jeho rodina patří mezi ortodoxní muslimy, kteří na manželku různě tlačili, aby konvertovala na islám. Z toho má jeho manželka psychické problémy. Sám žalobce se nyní považuje za křesťana; manželka mu vysvětlila podstatu křesťanství, předčítala z Bible a v Baku jej vodila do kostela. Doplnil však, že oficiálně křesťan není, na tuto víru přešel jen vnitřně. V Ázerbájdžánu se oficiální záznamy o náboženství nevedou. Jeho otec se v posledních letech nábožensky zradikalizoval. Žalobce s ním nesouhlasil, odporoval mu. Otec ho však násilím vodil do mešity a nutil jej modlit se. Asi v roce 2015 jej otec i napadl. Jednoho dne, když byl žalobce v práci, vešel otec do pokoje žalobcovy manželky, roztrhal jí Bibli, a řekl jí, že pro takové lidi je jediným východiskem smrt. Po tomto incidentu žalobce s manželkou odešli ke známým, kde setrvali asi osm dnů. Otec je hledal, vyhrožoval jim. Kamarád žalobci poradil, aby s manželkou odjel do zahraničí, a pomohl jim s vízem. V místě jeho bydliště odešlo mnoho mužů bojovat do Sýrie, to ale žalobce – navzdory snahám své rodiny – nechtěl. Skrze tyto náboženské neshody je rodina začala zapuzovat.

[2] Rozhodnutím označeným v záhlaví žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Žalobcem uplatněné skutečnosti nespadají pod zákonem vymezené důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud názoru žalovaného přisvědčil a výše specifikovaným rozsudkem žalobu zamítl

[3] Žalobce (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu včas podanou kasační stížností z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. V tomto sporu prý zejména nebyl řádně zjištěn skutkový stav; krajský soud nekriticky vycházel z rozhodnutí žalovaného. Soud se nevypořádal s tvrzením, že stěžovateli kvůli víře hrozí smrt ze strany jeho rodiny. V Ázerbájdžánu mu stát ani jeho bezpečnostní složky nejsou schopny ani ochotny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu. Krajský soud měl také opomenout radikalizaci části muslimské populace v souvislosti s konfliktem v Sýrii. Stěžovatelův otec je wahábista, který uvažoval, že půjde bojovat do Sýrie. K tomu nutil i stěžovatele. Stěžovatel se obává o svůj život, život manželky a nezletilého syna (*pozn. NSS: nar. již v ČR*).

[4] Žalovaný s kasační stížností nesouhlasí. Dle něj stěžovatel opustil Ázerbájdžán, aniž příslušné orgány požádal o pomoc. Proto nemůže tvrdit, že by se pomoci nedočkal, resp. že stát mu není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před újmou, která mu hrozí ze strany jeho rodiny.

[5] Poté, co NSS shledal kasační stížnost přípustnou, zabýval se její přijatelností ve smyslu § 104a s. ř. s. Jestliže zdejší soud rozhoduje o kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany, je povinen zkoumat, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná (blíže usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS). V nynější věci má takovýto „precedenční“ význam otázka náležitého dokazování ve správním řízení v obdobných věcech. Kasační stížnost je proto přijatelná.

[6] Je jistě pravda, že institut azylu není univerzálním nástrojem ochrany před jakýmkoli bezprávím. Nepokrývá veškerá porušení práv, ale pouze případy pronásledování z azylově relevantních, taxativně stanovených důvodů. NSS nijak nezpochybňuje ustálenou judikaturu ohledně vnitrostátního přesídlení či vyčerpání prostředků vnitrostátní ochrany. Tyto „prvotní" způsoby řešení problémů se soukromou osobou však musí být možné a žadateli o mezinárodní ochranu rozumně dostupné (např. rozsudek ze dne 24. 1. 2008, čj. 4 Azs 99/2007-93, č. 1551/2008 Sb. NSS). Na každou žádost o mezinárodní ochranu je třeba nahlížet jednotlivě. A každou žádost, po náležitém zjištění a ověření skutkového stavu, individuálně vyhodnotit. Těmto požadavkům však žalovaný nedostál.

[7] V režimu zákona o azylu je důkazní břemeno rozděleno *„mezi žadatele a stát tím způsobem, že* stát je zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu*, ale žadatel musí unést důkazní břemeno stran důvodů, které se týkají výlučně jeho osoby"* (rozsudek NSS ze dne 25. 7. 2005, čj. 5 Azs 116/2005-58, zvýraznění doplněno). Správní orgány stíhá povinnost zjišťovat stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). Podle § 23c písm. c) zákona o azylu mohou být podkladem pro rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu *zejména přesné a aktuální informace z různých zdrojů o státu, jehož je žadatel o udělení mezinárodní ochrany státním občanem*. Informace o zemi původu žadatele o mezinárodní ochranu musí ostatně být mj. v maximální možné míře relevantní ve vztahu k otázkám posuzovaným v daném řízení. Zprávám, které obecně popisují socioekonomické podmínky v zemi původu, aniž se zabývají specifickými otázkami dané věci, bude zpravidla přiznána menší váha (srov. rozsudek ze dne 4. 2. 2009, čj. 1 Azs 105/2008-81, č. 1825/2009 Sb. NSS, bod 16).

[8] Žalovaný odůvodnil rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany vskutku stručně. Ke sporné otázce, k pronásledování z důvodu náboženství, resp. k obavě z nebezpečí vážné újmy z téhož důvodu, se vyjádřil zkratkovitě, a to tak, že stěžovatel mohl využít adekvátnější prostředky pro řešení vzniklé situace, než je vycestování do Evropy a podání žádosti o mezinárodní ochranu. Stěžovatel se prý měl s žádostí o pomoc před nepatřičným chováním členů rodiny obrátit na orgány země původu (s. 3 – 4 napadeného rozhodnutí).

[9] Žalovaný však fakticky učinil závěr o možnosti, dostupnosti a účinnosti vnitrostátní ochrany, aniž si ozřejmil, resp. ověřil, zda náboženské menšiny či nábožensky smíšená manželství v Ázerbájdžánu nejsou nějak znevýhodněny. Není sporu, že Ázerbájdžán je většinově muslimský. Stěžovatelovo tvrzení, že křesťanka (stěžovatelova manželka) a její konvertující manžel (stěžovatel), jimž vyhrožuje radikální muslim (stěžovatelův otec), nedosáhnou v převážně muslimské společnosti na účinnou ochranu ze strany státu, žalovaný vůbec neřešil. K této otázce si neopatřil žádné podklady. Ohledně dostupnosti vnitrostátní ochrany žalovaný konstatoval jen toto: *„skutečnost, že v některé zemi existuje ne zcela demokratický režim, zákony jsou zneužívány k prospěchu některých osob, které v mnoha případech pošlapávají lidská práva* […] *však neznamená, že kterýkoliv občan takové země je tomuto negativnímu vlivu přímo nebo zprostředkovaně vystaven. Pouhá skutečnost, že pochází ze země, která je výše uvedeným způsobem problematická, nesplňuje podmínky pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu"* (s. 4 rozhodnutí).

[10] Ve zprávách o Ázerbájdžánu, z nichž žalovaný vycházel (Zpráva o dodržování lidských práv v roce 2016 – překlad zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA; Bezpečnostní a politická situace v zemi – informace OAMP ze dne 28. 8. 2017; Zpráva

Mezinárodní organizace pro migraci za rok 2016 a Výroční zpráva Amnesty International 2016/2017 ze dne 22. 2. 2017), jsou obsaženy jen obecné informace o *ne zcela ideálním* životě v Ázerbájdžánu (např. omezování politické soutěže, pronásledování politických oponentů, omezení svobody projevu a sdružování, zkorumpovanost policie, ne zcela funkční soudnictví, dále pak obecné informace o ekonomice, dostupnosti bydlení, sociálním, zdravotním a vzdělávacím systému). V podkladech není žádná zmínka o postavení náboženských menšin. Žalovaný rezignoval na zjištění relevantních informací o zemi původu, které by byly specificky zaměřeny na *konkrétní* azylový příběh (viz bod [6] shora). Neověřil, zda konvertita ke křesťanství může vyhledat před útoky soukromých osob účinnou ochranu u státních orgánů.

[11] Žalovaný tedy pro své rozhodnutí neshromáždil dostatečné podklady. Jelikož žalovaný nezjistil skutkový stav na základě přesných a relevantních informací o stěžovatelově zemi původu (§ 3 správního řádu; § 23c zákona o azylu), nemohl ani krajský soud posoudit, zda v této kauze existuje reálná hrozba pronásledování. Pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušit. Pokud tak neučinil, i je jeho rozhodnutí nezákonné [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

[12] NSS shledal kasační stížnost důvodnou, a proto napadený rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil. S ohledem na důvody zrušení rozsudku přistoupil také ke zrušení žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného. Podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení.

[13] NSS je posledním soudem, který o věci rozhodl. Proto musí určit náhradu nákladů celého soudního řízení. O náhradě nákladů řízení rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný ve věci úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Stěžovatel byl v řízení úspěšný a náležela by mu tedy náhrada nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.), žádné náklady řízení mu však v řízení před krajským soudem ani NSS nevznikly. Proto NSS rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[14] Zástupci, který byl stěžovateli ustanoven soudem, náleží mimosmluvní odměna a hotové výdaje, které v tomto případě platí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Usnesením NSS ze dne 18. 9. 2019 byla stěžovateli ustanovena zástupkyní Markéta Nečasová, advokátka. Zástupkyně stěžovatele provedla v řízení před NSS dva úkony právní služby, a to první poradu včetně převzetí a přípravy zastoupení a dále písemné podání soudu ve věci samé (doplnění důvodů kasační stížnosti) ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). NSS neuznal advokátkou tvrzený úkon, a to další poradu s klientem přesahující jednu hodinu ve smyslu § 11 odst. 1 písm. c) advokátního tarifu (schůzka se stěžovatelem dne 2. 10. 2019). V tomto případě nelze prvotní telefonický hovor dne 27. 9. 2019, během něhož se advokátka a stěžovatel víceméně jen domluvili na osobní schůzce na den 2. 10. 2019, považovat za plnohodnotnou (věcnou) první poradu ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu; touto poradou byla až samotná osobní schůzka advokátky a stěžovatele dne 2. 10. 2019. Za dva úkony právní služby náleží odměna ve výši 3 100 Kč podle § 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu a dále 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu.

Částka v celkové výši 6 800 Kč bude vyplacena z účtu NSS do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. prosince 2019

Zdeněk Kühn
předseda senátu